

TÜRK VE İRAN HALILARININ MORTON FELDMAN'IN ESERLERİNE ETKİLERİ

TURKISH AND IRANIAN CARPETS' INFLUENCES ON MORTON FELDMAN'S WORKS

Mehmet Fatih TURAN* Akın ARABOĞLU**

Geliş Tarihi: 23.02.2021

Kabul Tarihi: 04.04.2022

(Received)

(Accepted)

Öz: Bu çalışmada, 20. yüzyıl Amerikalı New York okulu bestecisi Morton Feldman'ın, besteci Bunita Marcus ile Türkiye ve İran'da yapmış oldukları geziler sonrası aldıkları kilim ve halıların Feldman'ın müzikal görüşlerinde ve notasyon biçimlerinde yapmış olduğu yenilikler incelenmiştir.

Morton Feldman, müzik literatürüne pek çok yeni fikir ve yeni notasyon tekniği kazandırmıştır. Bu kazandırmış olduğu yeniliklerin kaynaklarından birinin de Türk ve İran halıları ile bağıntısının gün yüzüne çıkartılması, Feldman'ın müziğine ve nota diline getirdiği yeniliklerin irdelenmesi ile bu araştırmanın pek çok müzisyene yol gösterici olması amaçlanmıştır.

Morton Feldman, Türkiye ve İran gezilerinde almış olduğu kilim ve halılardaki simetrik ve asimetrik desenlerden etkilenip, daha sonra "Spring of Chosroes", "Why Patterns?", "Patterns in a Chromatic Field", "Crippled Symmetry" adlı eserleri bestelemiş ve müzik literatürüne yeni bir besteleme tekniği kazandırmıştır.

Bu araştırma, Morton Feldman'ın adı geçen eserlerinin daha kolay anlaşılmasını, eserlerinin daha geniş müzisyen kitlelerce icra edilmesinin teşvikini sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Feldman, halı, notasyon, simetri, desen

Abstract: In this study, the innovations that the 20th century American New York school composer Morton Feldman has made in Feldman's musical views and notation styles, with the rugs and carpets they bought after their travels with the composer Bunita Marcus in Turkey and Iran were examined.

Morton Feldman introduced many new ideas and new notation techniques to the music literature. It is aimed that this research will be a guide for many musicians by revealing one of the sources of the innovations it has brought, its relation with Turkish and Iranian carpets, and examining the innovations that Feldman brought to his music and musical notation.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ORCID: 0000-0003-2122-5914

** Dr. Öğr. Üyesi, Trakya Üniversitesi Devlet Konservatuarı akinaraboglu@trakya.edu.tr

Morton Feldman was influenced by the symmetrical and asymmetrical patterns on the rugs and carpets he bought during his trips to Turkey and Iran, and later composed the works "Spring of Chosroes", "Why Patterns?", "Patterns in a Chromatic Field", "Crippled Symmetry" and brought a new meaning to the music literature composing technique.

This research will provide an easier understanding of Morton Feldman's works and encourage the performance of his works by a wider audience of musicians.

Keywords: Feldman, carpet, notation, symmetry, pattern

1. GİRİŞ

Morton Feldman (1926-1987) rastlantısal müziğin öncülerinden ve 20. yüzyıl müziğinin en önemli bestecilerinden biridir. Feldman, dönemdaşları John Cage (1912-1992), Christian Wolff (1934-) ve Earle Brown (1926-2002) gibi içinde yer aldığı New York okulunun en verimli bestecilerindendir.

Feldman, geleneksel müzik teorisinin en temel ilkelerini reddetmiş, seslerin herhangi bir kompozisyon müdahalesi olmaksızın zaman ve mekânda serbestçe hareket ediyor olduğunu savunmuştur.

Morton Feldman genel olarak görsel sanatlar ile çok ilgiliydi. Bunun başlıca nedeni soyut dışavurumcu ressamlarla olan yakın temasıydı. Ona göre ressamların çalışma biçimleri müzisyenlerin çalışma biçimlerine kıyasla daha çekiciydi. Ayrıca Philip Guston, Franz Kline, Mark Rothko ve Jackson Pollock ile de arkadaştı. Öyle ki bu resamlara ithafen eserler bestelemiş, bu resamlar tarafından da kendisine pek çok resim hediye edilmiştir. Kanadalı ressam Philip Guston'un 1978 yılında resmettiği bir Feldman portresi olan "Arkadaş" adlı resmi ve Feldman'ın 1984 yılında bestelediği "For Philip Guston" adlı dört saatlik flüt, piyano ve perküsyon eseri bunlara örnektir.

Morton Feldman resimlerin kendi müziğine kattıklarını şöyle açıklamıştır: "Resim beni daha önce var olan her şeyden daha doğrudan, daha dolaysız, daha somut bir ses dünyası arzusuna yöneltti."¹

Hayatının son on yılında Türk ve İran halılarına karşı özel bir ilgi beslemiştir. Öyle ki Morton Feldman aynı zamanda bir halı koleksiyoncusu olarak da gösterilir. Arkadaşı ve aynı zamanda kendi gibi bir besteci olan Bunita Marcus ile Türkiye ve İran'a gitmiş ve buralardan koleksiyonuna yeni parçalar katmıştır. Halı ve kilimlerin dokuma tekniklerini, simetrik ve asimetrik desenlerini incelemiş, bunları nasıl kendi müziğinde kullanabileceğine dair yeni fikirler üretmiştir.

Bu çalışmada, Türk ve İran halılarındaki dokuma deseni ile Morton Feldman notasyonundaki desenler arasındaki ilişki karşılaştırılacaktır.

¹ Siamak Anvari, "Composing Music Based on Carpet", (Yüksek Lisans tezi, Royal Conservatoire in The Hague, 2014), s. 50

2. İNCELEME

Resim 1. Feldman'ın koleksiyonundan bir Bergama halısı örneği.²

Feldman'ın geç dönem eserlerindeki en büyük ilham kaynaklarından biri kesinlikle Türk ve İran halılarıdır. "Crippled Symmetry" adlı flüt, perküsyon ve piyano için bestelediği eseri ile ilgili yazdığı bir metinde halılara olan ilgisinden, simetri ve asimetriden, ayrıca bunları müzikal fikirleriyle nasıl ilişkilendirdiğinden şöyle bahseder:

“Yakın ve Ortadoğu halılarına duymaya başladığım ilgi neyin simetrik, neyin asimetric olduğuna dair önceden sahip olduğum görüşleri sorgulamama yol açtı. Anadolu'nun köy ve göçmen halılarına ayna yansımalarının hatasızlığına, halı üreten kimi diğer bölgelerde olduğu kadar önem verilmediği görülür. Anadolu'da simetri şeklin detayları mekanik değil, tahmin ettiğim gibi, ifade tarzına uygun biçimde çizilmiştir. Klasik Anadolu halıları, İran'daki benzeri gibi kusursuz kenar süslemeleriyle bilinmezler. Crippled Symmetry ister ritimde isterse cümle uzunluklarında olsun, yirminci yüzyılın müzikal gelişimini niteler.” Daha sonra da şöyle demiştir. “Halılar beni son bestelerimde çıkış noktası olarak simetrik çaprazlanmış ritim dizilerinin kullanıldığı orantısız bir simetri üzerine düşünmeye sevk etti.”³

² Bunita Marcus, *The Square Knot A Memoir*, Irish Museum of Modern Art 2010, s. 218-219.

³ Bernard Friedman, *Sekizinci Caddeye Selamlar*, 1. Baskı, Lemis Yayın, İstanbul 2017 s. 134.

Feldman'ın kilimlerle ve halılarla bir diğer ilişkisi de eskizlerini yapma biçimidir. Resim 2'de görüldüğü gibi çalışmalarına genellikle sayfanın altından başlar ve sayfanın en üstüne doğru devam etmektedir. Bu gerçekten ilgi çekicidir. Çünkü Resim 2-b'de de görüldüğü gibi Türk ve İran halıları, halının alttan üste dokunduğu dikey tezgahlarda dokunur.⁴

Resim 2-a. "Crippled Symmetry" eskizi⁵ **Resim 2-b.** Halı dokuması örneği⁶

Feldman'ın halılarla ilgili fikirlerinin etkisiyle 1977 ve 1983 yılları arasında bestelediği dört kompozisyonunu rahatça ayırt edebiliriz. Bu eserlerin kronolojik olarak sıralanması ile eserlerin sürelerindeki bariz artışı fark edebiliriz.

Bu eserler 1977 yılında yazılmış, yaklaşık 15 dakika süren "Spring of Chosroes", 1978 yılında yazılmış, yaklaşık 30 dakika süren "Why Patterns?", 1981 yılında yazılmış, yaklaşık 80 dakika süren "Patterns in a Chromatic Field", ve 1983 yılında yazılmış ve yaklaşık 90 dakika süren "Crippled Symmetry"dir.⁷

a. Spring of Chosroes

Eser keman ve piyano için 1977 yılında yazılmıştır. "Hüsrev Baharı" olarak çevirebileceğimiz "Spring of Chosroes" adı, Baharestan adlı tarihi bir halıyla ilgili anekdota atıfta bulunmaktadır.⁸

⁴ Meg Wilhoite, "Feldman the Rug-maker, Weaving For John Cage", Florida State University, Florida 2004 s. 7.

⁵ Bunita Marcus, *a.g.e.*, s. 216.

⁶ "Halı dokuması örneği"

<https://www.karsguncel.com/upload/icerik/kars-belediyesi-20-kadini-hali-dokuma-kursuyla-meslek-sahibi-edecek-1617816043.jpg> (E.T. 01.03.2022).

⁷ Siamak Anvari, *a.g.e.*, s. 51.

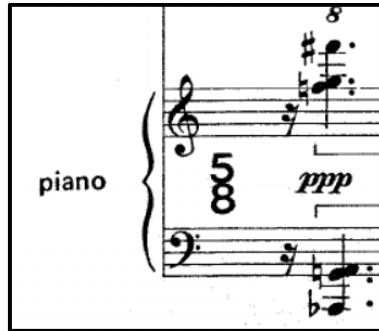
⁸ Siamak Anvari, *a.g.e.*, s. 51.

Baharestan halısı (ilkbahar halısı anlamına gelir) I. Sasani Şahaşah Hüsrev tarafından yaptırılmış. Dokumasında ipek, altın, gümüş ve nadir taşlar kullanılmıştır. Halı Cennet'e benzeyen muhteşem bir bahçeyi betimlemiştir. MS 637'de İran başkenti Tizpon'un işgali ile Baharestan halısı Araplar tarafından alınmış, küçük parçalara ayrılmış ve ganimet olarak askerler arasında paylaştırılmıştır.⁹

Bu eserdeki akor yazımlarının oldukça simetrik bazı yönleri vardır. Şekil 1'de üç notadan ve iki ayrı porteden oluşan iki ayrı akor görülebilir. Akordlardaki seslerin aralık yapısı iki ayrı elde de simetrik bir yansıma gibi görünüyor. Bunlara yakın bir örnek olarak da Şekil 2 gösterilebilir.¹⁰

Morton Feldman "Spring of Chosroes" hakkında şöyle söylemiştir:

"Keman ve piyano için yazılan *Spring of Chosroes*'da, bir bölümün motifi, pizzicato keman figürünün etkisini beşleme içinde sürekli yer değiştirmesi dışında belirgin bir ritmik şekil kurmadan yükseltmekten ibarettir. Bu da dizi devam ederken karmakarışık bir düzende sıralanan beş permütasyona imkân verir. Yaratılan beş düzensiz vuruşa karşılık üç perde kullanılması, yazdığım sırada benim kulaklarım için sekizli bir arızalı simetrik gruplaşma yaratmıştı. Kemanın motifinin karşısında, piyanonun da aynı üç perde içinde, ölçü başına dört eşit vuruşluk simetrik bir birimle çalınan bağımsız bir ritmik seri vardır. Bu da beşlemenin doğal itici gücü karşısında bir başka önleyici işlevi görür. (Şekil 3) Modüler bir inşa, organik gelişme için temel bir aygıt olabilir. Bununla beraber, ben bunu motiflerin kendi içlerinde tamamlanmış olup olmadıklarını anlamak için kullanıyorum, ayrıca geliştirme ihtiyaçlarıyla değil, yalnızca bir ekleme olarak."¹¹

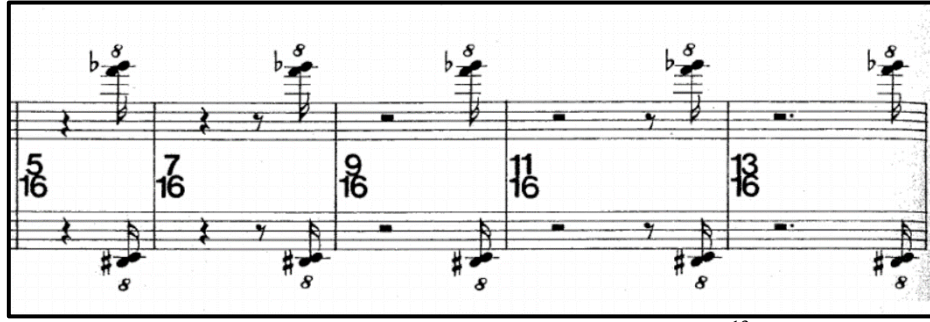
Şekil 1. "Spring of Chosroes", [1. ölç.]¹²

⁹ Siamak Anvari, *a.g.e.*, s. 51.

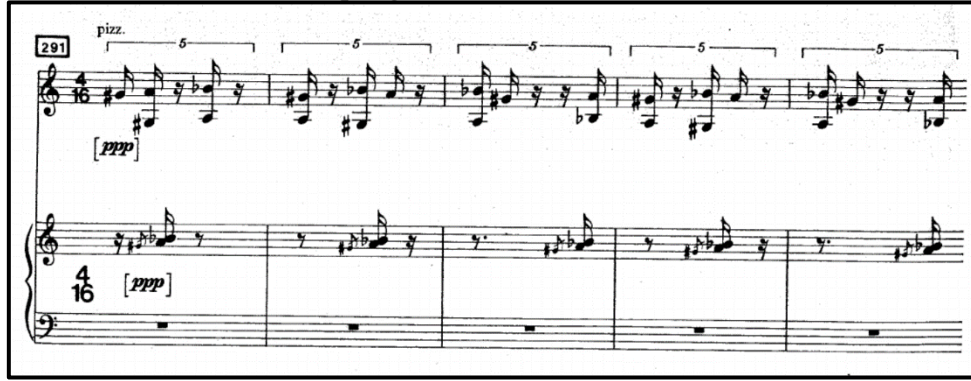
¹⁰ Siamak Anvari, *a.g.e.*, s. 51.

¹¹ Bernard Friedman, *a.g.e.*, s. 140-141.

¹² Morton Feldman, *Spring of Chosroes*, Universal Edition, London 1979, s. 1.

Şekil 2. "Spring of Chosroes", [146-150. ölç.]¹³

Şekil 3. "Spring of Chosroes", [291-295. ölç.]¹⁴

b. Why Patterns?

Eser flüt, piyano ve glockenspiel için 1978 yılında yazılmış çok motifli bir oda müziği eseridir. "Neden desen?" olarak çevirebileceğimiz bu eserin açılış bölümünde enstrümanlar birbirlerinden bağımsız olarak başlar ve her icracının bölümlerindeki desenler, son bölüme kadar tamamen bağımsız olarak devam eder. Bu birbirine çok yakın, ancak hiçbir zaman tam olarak senkronize edilmeyen müzikal cümleler, çok farklı üç ses rengine sahip bu üç enstrümanın daha fark edilir olmasını ve daha esnek bir şekilde son bölüme ulaşmasını sağlar. Eser içerisindeki enstrümanların her birine verilen malzeme ve motifler, ses renkleri açısından değiştirilebilir değildir. Motiflerin bir kısmı aynı şekilde tekrar eder. Diğerleri ise şekil ya da ritmik olarak ufak değişikliklere uğrar. Eserin bazı bölümlerinde bu birbirinden bağımsız gibi duyulan motifler, bir zincir gibi birbirine bağlanır.¹⁵

¹³ Morton Feldman, *a.g.e.*, s. 12.

¹⁴ Morton Feldman, *a.g.e.*, s. 19.

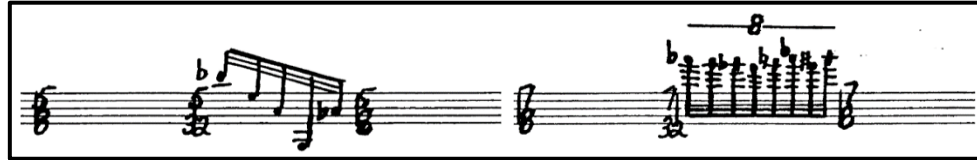
¹⁵ Siamak Anvari, *a.g.e.*, s. 52.

Morton Feldman'a göre motifler ile beste yapmanın en ilginç yanı bir besteleme yönteminin diğerinden daha avantajlı olmaması ve tek bir motifin hiçbir zaman diğerlerinden daha öncelikli olmamasıdır. Feldman'a göre kompozisyonun odağı yalnızca hangi motifin ne kadar süreyle tekrar edileceği ve kaçınılmaz olarak başka bir motife nasıl dönüşeceği üzerinedir.¹⁶

Şekil 4'te de görüldüğü üzere glockenspiel partisindeki 32'lik notalardan oluşan motifin bir varyasyonu, ilerleyen sayfalarda flüt partisinde de görülür. Ayrıca eser içerisindeki ölçü sayılarının belirgin simetrik yansımaları dikkat çekicidir. Şekil 5'te aynı simetrik ölçü sayısı yansımaları görülmektedir.

Şekil 4. "Why Patterns?"¹⁷

Şekil 5. "Why Patterns?"¹⁸

Morton Feldman "Why Patterns?" hakkında şöyle söylemiştir:

"Why Patterns? eseri müziğin kendisi dışında yabancı bir fikirden gerçekten ilham alarak yazdığım birkaç parçadan biridir. Birkaç kez bahsettiğim gibi, doğu halıları ve antika halılar ile ilgileniyorum ve tesadüfen görüp aldığım bir halım vardı. Aslında ilginç bir halıydı çünkü halıda hiçbir boş alan yoktu. Halı sadece bir dizi bordür süslemesinden oluşuyordu. Tıpkı bir Jack in the Box oyuncuğu gibi. Halılar müzik gamlarından farklı değildir. Çoğunda, en azından sevdiğilerimde, yalnızca yedi veya sekiz olası temel renk var. Renklerin bir varyasyonu vardır, buna 'aşınma' denir, yani boyalar küçük parçalar halinde dokunur ve renk tonlaması bazen belli belirsiz ve bazen oldukça fark edilir şekilde değişir. Özellikle üzerindeki

¹⁶ Bernard Friedman, *a.g.e.*, s. 138.

¹⁷ Morton Feldman, *Why Patterns?*, Universal Edition, London 1978, s. 5-6.

¹⁸ Morton Feldman, *a.g.e.*, s. 7.

ışığın kırılması buna katkı sağlar. Sadece desenlerden oluşan bu halıya gelişigüzel bakarken fark ettim bunu. Halılarla ilgili ilginç olan şey, desenin kendini tekrar etmesi olsa da asla tam olarak kesin değildir bu. Sanki her tekrar yaptıklarında deyimsel olarak yapılmış gibidir. Oldukça farklı. Her yerde aynı görünen bir kalıbı ölçtüm ve ölçümler farklıydı. Ölmekte olan renkler bariz bir şekilde değişiyordu. Bu aşınmaydı."¹⁹

c. Patterns in a Chromatic Field

Eser, viyolonsel ve piyano için 1981 yılında yazılmıştır. "Kromatik Alandaki Desenler" olarak çevirebileceğimiz bu eserin süresi 80 dakikanın üzerindedir. Eserin başlığı ile halılar arasındaki ilişki bariz bir şekilde bellidir. Başlığı ile halılar arasındaki ilişki bariz bir şekilde bellidir. Kompozisyonda her enstrüman yüzün üzerinde motiften geçer ve eserdeki her enstrümana ait motifler değiştikçe, diğer enstrümana ait motif de aynı anda değişime uğrar. Feldman, bu uzun çalışmayı dinleyicinin dikkatini çekecek şekilde sürdürür. Eserin ilk sayfasındaki dört ayrı portedeki notalar ve ritimsel kalıplar görsel olarak da bir halıyı andıracak şekilde yazılmıştır. Eserde yenilenen ve küçük değişimlere uğrayan motifler bulunmaktadır. Şekil 6 buna bir örnek olabilir.²⁰

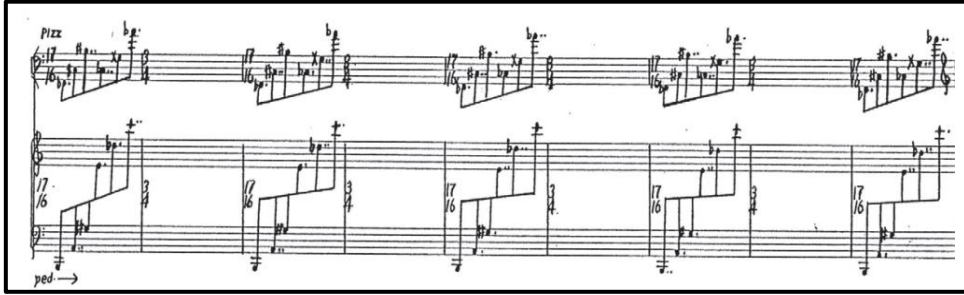
Şekil 6. "Patterns in a Chromatic Field"²¹

¹⁹ Siamak Anvari, *a.g.e.*, s. 52.

²⁰ Erik Ulman, *On Patterns in a Chromatic Field*, Stanford University 2010, s. 6.

²¹ Erik Ulman, *a.g.e.*, s. 6.

Şekil 7’de viyolonseldeki ilk üç ölçü, piyanodaki son üç perdede yankılanır ve farklı ritim kalıplarında yazılmalarına rağmen bunun tersi de gerçekleşir. Buraya bir tür kanon diyebiliriz.

Şekil 7. "Patterns in a Chromatic Field"²²

d. Crippled Symmetry

Eser 1983 yılında flüt, piyano ve glockenspiel için yazılmış olup, besteci tarafından vibrafon ve celesta'nın da dahil edilmesi not edilmiştir. "Oransız Simetri" olarak çevirebileceğimiz bu eserin süresi yaklaşık 90 dakikadır.²³

Crippled Symmetry'nin notalarındaki enstrümanlar hizasız olarak notalanmıştır. İcracıların bölümlerindeki eşzamanlı cümleler birbirinden tamamen bağımsız olarak ilerler. Feldman, duvarındaki tablolar ve yerdeki halılara bakarak ilham almıştır. Bu resim ve halıların nasıl yapıldıkları hakkında uzun uzun düşünmüş, bu eserlerin üretim tekniklerini kullanarak nasıl kendi müzik yapıtlarında da bu teknikleri kullanabileceği üzerine araştırmalar yapmış ve besteleme teknikleri geliştirmiştir. Crippled Symmetry, Feldman'ın geç dönem eserleri için güzel bir örnektir. Öyle ki daha sonraki eserlerinin ortak özellikleri aşırı uzun olmaları, subito nüans değişiminin olmaması ve daha çeşitli ses renklerini barındırmalarıdır.²⁴ Morton Feldman "Crippled Symmetry" hakkında şöyle söylemiştir:

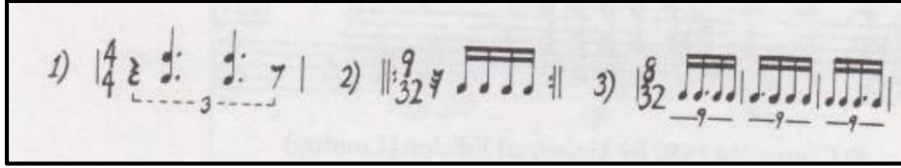
"Oransız simetri, ister ritimde isterse cümle uzunluklarında olsun, yirminci yüzyılın müzikal gelişimini niteler. Webern'in son yapıtlarındaki Spiegelbild on iki ton yöntemiyle bütünleşmişti ve dengesizlikler yansımadaki ritmik ya da akorsal dağılımın hafifçe değişmesiyle ilgiliydi. Webern'den sonra ritimle ilgili eğilim, simetrik ve asimetrik vuruşlar arasındaki orta yolu bulmaktı. Tipik bir örnek, beş notanın dört eşit vuruş süresince ya da başka benzer motiflerle çalınmasıdır [...] Halıların beni son bestelerimde çıkış noktası olarak simetrik çaprazlanmış ritim dizilerinin kullanıldığı orantsız bir simetri üzerine düşünmeye sevk etti [...] Simetrik

²² Erik Ulman, *a.g.e.*, s. 8.

²³ Siamak Anvari, *a.g.e.*, s. 53.

²⁴ Siamak Anvari, *a.g.e.*, s. 53.

bir his veren motiflerle çalışmayı, fakat onları belirli bir bağlam içinde sunmayı seviyorum.

Şekil 8. Örnek 1, Örnek 2 ve Örnek 3²⁵

Örnek 1, suslar ile çevrelenmiş tipik bir dikey motif; bu örnekte her iki uçtaki suslar arasında çok az fark var. Doğrusal motifler doğal olarak daha sürekli, Örnek 2'nin "kısa nefes" düzenliliğine sahip olabiliyor ya da Örnek 3'teki gibi ritmik değişiklik öğörebiliyorlar."²⁶

Feldman'ın Crippled Symmetry eserindeki motifler basit müzikal fikirlere dayanır. Tek bir nota ya da iki ve daha fazla ardışık nota, tek bir akor ya da iki ve daha fazla arpejlenmemiş akor gibi. Ayrıca eser içerisindeki sesleri "doğrusal" veya "dikey" olarak kullanmayı bolca tercih etmiş, farklı enstrümanlara ait motifleri eser ilerledikçe birbirine yaklaştırmış ve sonunda bu sesleri bir araya getirerek yeni bir tını meydana getirmiştir. Şekil 9'da motiflerdeki farklı tınların birleştirilmesi örneği görülebilir. Bu örnekteki üç enstrüman, yeni bir tınıya sahip tek bir motif oluşturmak için bir araya gelir.

Şekil 9. "Crippled Symmetry"²⁷

Feldman'ın farklı müzikal kalıpları bir araya getirme şekli ile bir halidaki kalıpların kombinasyonu arasında bir ilişki görebiliriz. Şekil 10'daki örnekte üç farklı motif bir arada kullanılmıştır. Burada vibrafon diğer enstrümanlara nispeten daha aktiftir ve 16'lık notalardan oluşur. Flüt 8'lik notalar ile vibrafona göre daha az

²⁵ Bernard Friedman, *a.g.e.*, s. 139.

²⁶ Siamak Anvari, *a.g.e.*, s. 53-54.

²⁷ Siamak Anvari, *a.g.e.*, s. 55.

aktiftir. Piyano ise diğer iki enstrüman arasında en yavaş olanıdır. Buradaki notasyonu, Resim 3'teki bir halı deseni örneğine benzetebiliriz.²⁸

Şekil 10. "Crippled Symmetry"²⁹

Resim. 3 Halı desenleri³⁰

²⁸ Siamak Anvari, *a.g.e.*, s. 56.

²⁹ Siamak Anvari, *a.g.e.*, s. 57.

³⁰ Siamak Anvari, *a.g.e.*, s. 57.

3. SONUÇ

Türk ve İran halıları ile Feldman'ın müziğindeki ilişki çok bariz olarak fark edilebilir. Feldman'ın müziğinde ve Türk, İran halılardaki tasarımların bariz benzerliği hem simetri hem de müzikal ve görsel motiflerin tekrarına dayanır. Bir halıyı incelerken, göz, tekrarlanan ve yansıyan aynı figürleri, çizgileri ve renkleri hemen fark edebilir. Halının sol tarafı sağ tarafını, üst kısım ise alt kısmın bir yansımasıdır. Feldman'ın eserlerindeki tekrarlar ise nadir olarak birbirinin aynısıdır. Genellikle hem ritim hem de nota olarak bu motifler bazı değişimlere uğrar. Feldman, simetriyi halı ve kilimlerde olduğu gibi görsel olarak eserlerinde kullanmıştır.

Feldman, geleneksel kilim tasarım öğelerini (esas olarak simetri ve tekrarları) kendi sanatında yorumladı. Diğer bir deyişle Feldman, müzik yaklaşımında Doğu ve Batı'yı olduğu kadar geleneksel notasyonu ve modern notasyonu da birbirine bağlamıştır. Bu yaklaşımı, sadece müzisyenleri değil diğer pek çok sanat dalından sanatçıyı da etkilemiştir.³¹

Feldman, eserleri ve düşünce biçimiyle, kendi döneminden ve sonraki nesillerden birçok sanatçıya ilham kaynağı olmuş, ayrıca da pek çok zanaatkâr ve sanatçıdan da etkilenmiştir. Halı ve kilimlerin yanı sıra dışavurumcu ressamların da eserlerine etkileri çokça nettir.

Sonuç olarak bu çalışmada Morton Feldman'ın halılardan nasıl etkilenip, onları dikkat ile incelediği ve incelemeleri sonucunda bunları nasıl kendi sanatında uyguladığı anlatılmıştır.

KAYNAKÇA

ANVARI, Siamak, *Composing Music Based on Carpet*, Royal Conservatoire in The Hague, 2014.

FELDMAN, Morton, *Spring of Chosroes*, Universal Edition, London 1979.

_____, *Why Patterns?*, Universal Edition, London 1978.

FRIEDMAN, Bernard, *Sekizinci Caddeye Selamlar*, 1. Baskı, Lemis Yayın, İstanbul 2017.

JAVADI, Amir Ahmad, FUJIEDA, Mamoru, *A study on the relationship between Persian rug patterns and Morton Feldman's musical notation*, Kyushu University Institutional Repository, Japan 2020.

³¹ Amir Ahmad Javadi, Mamoru Fujieda, *A study on the relationship between Persian rug patterns and Morton Feldman's musical notation*, Kyushu University Institutional Repository, Japan 2020, s. 8.

MARCUS, Bunita, *The Square Knot A Memoir*, Irish Museum of Modern Art 2010.

WILHOITE, Meg, *Feldman the Rug-maker, Weaving For John Cage*, Florida State University, Florida 2004.

ULMAN, Erik, *On Patterns in a Chromatic Field*, Stanford University 2010.

İnternet Kaynakları

“Halı dokuması örneği”

<https://www.karsguncel.com/upload/icerik/kars-belediyesi-20-kadini-hali-dokuma-kursuyla-meslek-sahibi-edecek-1617816043.jpg> (E.T. 01.03.2022).

